

**Управління культури і мистецтв Вінницької обласної державної адміністрації
Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека ім. К. А. Тімірязєва
Кафедра історії і культури України факультету історії, етнології і права
ВДПУ ім. Михайла Коцюбинського
Державний архів Вінницької області
Комунальний вищий навчальний заклад «Вінницька академія неперервної освіти»
Обласна організація Національної спілки краєзнавців України
Громадська організація «Асоціація бібліотек Вінниччини»
Громадська організація «Вінницьке історичне товариство»**

V Міжнародна науково-практична конференція

«УСНОІСТОРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ, НАПРЯМКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»

25–26 жовтня 2016 року

Збірник матеріалів

Вінниця, 2016

УДК 94 (477) (063)
ББК 63.3 (4УКР) я43
У 75

Відповідальна за випуск Н. І. Морозова, директор Вінницької ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва,
заслужений працівник культури України

Редакційна колегія: Г. М. Слотюк, Л. Б. Сенік, П. І. Цимбалюк, О. Ю. Антонюк, Г. М. Авраменко,
О. М. Зелена, О. І. Кізян, С. В. Лавренюк, Н. В. Спиця

Рецензент доктор історичних наук, директор Державного архіву Вінницької області Ю. В. Легун

Усноісторичні дослідження: сучасні тенденції, напрямки та перспективи: зб. матеріалів V Міжнар. наук.-практ. конф. 25–26 жовт., м. Вінниця / Упр. культури і мистецтв Вінниц. облдержадмін., Вінниц. ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва, каф. історії і культури України ф-ту історії, етнології і права ВДПУ ім. М. Коцюбинського, Держ. архів Вінниц. обл., КВНЗ «Вінниц. акад. неперерв. освіти», Обл. орг. Нац. спілки краєзнавців України, ГО «Асоц. б-к Вінниччини», ГО «Вінниц. іст. т-во». – Вінниця, 2016. – 160 с.

У збірнику вміщено матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Усноісторичні дослідження: сучасні тенденції, напрямки та перспективи», яка відбулася на базі Вінницької ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва 25–26 жовтня 2016 року.

Програма включала пленарне, секційні засідання, презентаційні платформи, майстер-клас з питань теорії і практики усної історії, квест «Вінниця історична».

На форумі розглядалося широке коло наукових досліджень, здійснених на Вінниччині, в інших регіонах України та Республіці Польща. Підготовлені матеріали з використанням методу усної історії.

Усього на розгляд редакційної колегії було подано понад 50 доповідей і повідомлень, які вміщені в електронному виданні та даному збірнику.

В окремих статтях у цитуванні збережено стилістику та орфографію оповідачів та респондентів.

За достовірність і вірогідність викладеного матеріалу повністю відповідають автори статей.

9. **Попадюк З.** Попадюк Зорян Володимирович : [інтерв'ю із З. Попадюком, 27–28, 30 січ. 2000 р., м. Самбір] [Електронний ресурс] / Зорян Попадюк ; записав В. В. Овсієнко ; [21.11.2007] // Віртуальний музей «Дисидентський рух в Україні» : офіц. сайт. – Режим доступу: <http://museum.khpg.org/index.php?id=1195677346> (дата звернення 05.09.2016), вільний. – Назва з екрана.

10. **Лисяк-Рудницький, І.** Політична думка українських підрадянських дисидентів / І. Лисяк-Рудницький // Історичні есе : в 2 т. Т. 2. – Київ : Основи, 1994. – 567 с.

11. **Жага і терпіння.** Зеновій Красівський у долі українського народу / упоряд.: Р. Коваль, В. Рог. – Київ : Діокор, 2005. – 256 с. : іл.

12. **Стус, Д.** Лицар ідеї Зеновій Красівський / Д. Стус // Політика і культура. – 1999. – № 5. – С. 32–33.

Усна історія в Україні: традиція і сучасні практики

Т. Ю. Нагайко

У цій публікації ми хочемо торкнутися окремих етапів формування усної історичної школи в українській історичній школі. Зокрема розглянути деякі фактичні моменти розвитку та становлення усної історії в Україні в сучасну добу.

In this publication we want to touch on some stages of formation oral historical trend in Ukrainian historical school. In particular, consider some factual aspects of development and formation of oral history in Ukraine in the modern day.

Ключові слова: усна історія, конференція, семінар, усноїсторичний дискурс.

Усна історія переживає сьогодні новий якісний етап свого утвердження у вітчизняній історичній науці зокрема та гуманітаристиці загалом. Через природній діалог наукових концепцій та парадигм, перейшовши у стадію публічного та відкритого мислення, вітчизняне історіописання набуває форми близької до суспільного запиту. Внаслідок відмови від партійно-номенклатурного бачення, застосування стереотипних/догматичних моделей марксистсько-ленінської школи у вітчизняній історичній традиції, відбулося очищення від радянських ідеологічних нашарувань. Відтак розширилися не лише тематичні дослідницькі горизонти, спектр пошукових методик, а й межі апелювання історичного дискурсу. Поєднавшись у міждисциплінарному діалозі з багатьма гуманітарними напрямками, спрямованими на вивчення минулого, практика застосування усної історичних джерел становить повноцінний сегмент методологічно-емпіричного базису сучасної історичної науки. На сьогодні аудиторією історика є якнайширші суспільні кола, а його творчою лабораторією нерідко виступають реалії сьогодення, де він одночасно є і суб'єктом, і об'єктом пізнання. Саме за таких умов усна історія, як метод та джерело історичних студій постає не периферійною/допоміжною ділянкою, а повноцінною складовою вивчення новітньої історії.

Необхідно зауважити, що вивчення генези усної історії на тлі вітчизняних історичних студій вже стало предметом наукової уваги. Зокрема зазначеної теми у своїх публікаціях торкалася М. Боровик, Г. Грінченко, Т. Пастушенко та ін. [1, 2, 3, 4]. Однією з перших спроб автора цих рядків звернутися до осмислення побутування усної історичних практик в Україні стала публікація «Повернення до усної традиції вивчення історичного минулого (в контексті побутового аспекту історії)», надрукована у збірці матеріалів науково-практичної конференції «Українське державотворення: від минувшини до сьогодення» (співавтор О. Лукашевич), що відбувалася у м. Коломия, 11–12 травня 2004 р. [5]. У контексті вказаної публікації було звернуто увагу на потенціал джерел усного походження та зауважено про наявний масив опублікованих історичних, етнографічних та етнологічних матеріалів вітчизняними вченими другої половини XIX ст. Зазначений період характеризувався значною увагою науковців до вивчення не лише історичних подій, а й народної культури, традицій, появою збірок фольклорних матеріалів. Яскравим прикладом цьому є 7-томна праця П. Чубинського «Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский». Згадуючи про один з найдієвіших наукових осередків того часу Південно-Західний відділ Російського географічного товариства, С. Русова зауважувала таке: «він витворив фанатиків фольклору та етнографії, таких, як Новицький з Катеринославу, Манджура з Харківщини. Його праця захоплювала всі верстви громадянства. Наче якась ціла національна течія побігла по Україні разом з товстими зшитками, записаними українськими народними піснями та казками, з'явилися перші бруньки нової національної свідомості» [6, С. 155]. Поруч з етнографічними матеріалами велася активна робота зі збору оповідань, легенд, переказів тощо, що стосувалися історичного минулого того чи іншого регіону. А отже, формувалася традиція виявлення та введення у науковий обіг джерел усного походження не лише як зразків народної творчості, а як історичних відомостей пов'язаних з конкретними подіями, фактами та явищами. Подібним студіям віддавали належне відомі фундатори вітчизняних історичних шкіл В. Антонович та М. Грушевський.

Попри те, що про усну історію як про складову у системі наукових досліджень в Україні було заявлено лише у середині 1990-х рр., у вітчизняній історичній науці її розвиток розпочався значно раніше. Маючи відповідні традиції у практиці звернення до джерел усного походження, про що свідчать роботи М. Куліша, М. Максимовича, Д. Яворницького та багатьох інших вчених, вітчизняна історіографія мала усі підстави відповідного наукового еволюціонування у цій сфері. Проте з встановленням радянської влади та утвердженням іншої, більш

жорсткої політичної доктрини відбувся злам існуючої історіографічної парадигми. Таким чином означена традиція була перервана у радянський час. Всупереч декларованим конституційним цінностям сталінської доби, та в підтвердження міфу про єдиний радянський народ означені зміни унеможливили розвиток національної самоідентичності. Відтак припинилася діяльність плеяди вітчизняних істориків та етнографів, що забезпечували функціонування краєзнавчих та народознавчих студій, в яких вагоме місце посідали джерела усної історії. У період 1930-х рр. відбулося знищення значної (навіть критичної – Т. Н.) маси представників наукових та творчих кіл (професорів, доцентів, письменників), що уособлювали собою вітчизняну науку і чия громадська позиція не співпадала з політичною доктриною більшовизму. Важко підібрати відповідний приклад в історії розвитку світової історичної думки, аби співвіднести його з масштабами тієї трагедії, яка спіткала вітчизняну наукову та творчу еліту в цей період. Як наслідок, сьогодні ми маємо ситуацію втрати природної еволюції історичної науки, розриву її прямого зв'язку з попереднім доробком вітчизняних вчених. За твердженням О. Удода, у період з 30-х по 90-ті рр. у вітчизняній історичній науці утвердився принцип т. з. «економічного монізму», тобто однобокого висвітлення історичного минулого різних економічних формацій. Багато у чому означена схема перекочувала в сучасну пострадянську історіографію. Обіраними виявилися зв'язки з традиційно притаманною вітчизняному історіописанню практикою звернення до джерел усного походження.¹

Наступним етапом розвитку усної історичної студії став пострадянський період. Нижче ми спробуємо засвідчити ті фактичні ініціативи, що мали місце упродовж сучасного періоду розвитку вітчизняної історичної науки. Перші сучасні студії з усної історії в Україні були представлені двома масштабними науковими проєктами, що були реалізовані за сприяння зарубіжних дослідників та представників української діаспори. По-перше, у цьому відношенні варто вказати на науково-дослідницький проєкт «Образи сили духу: Жива історія підпільного життя Української Греко-Католицької Церкви 1946–1989 рр.» започаткований у 1992 р. Він був ініційований та реалізовувався представниками Інституту історії Церкви Українського Католицького університету і стосувався проблеми вивчення долі духовного кліру Української греко-католицької церкви під час гонінь, що застосовувалися до нього радянською владою [7]. Інша ініціатива, основою якої виступила методика усної історії було проведено «Центром досліджень усної історії та культури», створеним у 1993 р. в м. Києві. Результатом проєкту стало видання книги «Трансформація громадянського суспільства: Усна історія української селянської культури 1920–30-х років». Її автором виступив американський дослідник Вільям Нолл.

Найбільш широкого використання усні джерела в Україні набули у зв'язку з висвітленням теми голодомору 1932–1933 рр. Одним з перших дослідників, хто широко використав спогади очевидців цього явища, став американський вчений Джеймс Мейс. Очевидно, що вітчизняні науковці також зверталися до даної методики. У середині 1990-х рр. ними були зібрані, впорядковані та опубліковані значні масиви інформації у вигляді записаних спогадів (розповідей та інтерв'ю) очевидців зазначеної трагедії. Однак методика збору (запису) та наукового опрацювання даних джерел виявилась значною мірою недосконалою у порівнянні зі зразками подібних досліджень закордонних колег.²

В сучасний період у становленні вітчизняних наукових студій з усної історії у хронологічному відношенні можна виділити кілька етапів. Перший з них охоплює період середини 1990-х років. Саме тоді в Україні відбулися наукові зібрання, на яких було заявлено про існування так званого альтернативного масиву джерел – а саме усних спогадів очевидців. Так, з 5 по 7 вересня 1994 р. у м. Львові відбулася Міжнародна конференція «Методологія та методи усної історії – життєві оповіді в соціологічних дослідженнях», де узяли участь 64 вчених із 17 країн. Вона стала першим тематичним зібранням науковців в Україні, яке засвідчило фаховий інтерес наукового загалу до нового методу – «oral history». Наприкінці червня та на початку липня 1995 р. в м. Донецьку, у межах VI Міжнародного конгресу українців, діяла секція за номером 26 – «Усна історія: особливості та перспективи розвитку в Україні» (організатор та керівник секції – Оксана Кісь), де було заявлено доповіді семи науковців.

Практика зібрань вітчизняних пошуковців, що у власних дослідженнях послуговувалися методом усної історії після деякої перерви поновилися вже на початку 2006 р. З цього часу розпочався наступний фактичний етап становлення зазначеного напрямку в Україні. Так, з 17 по 19 лютого 2006 р. на базі Українського католицького університету відбувся Міжнародний семінар «Книга пам'яті в'язнів концтабору Дахау», що був настановчим зібранням з реалізації відповідного пошукового проєкту з запису біографій в'язнів нацизму в Україні. Підсумковий науковий семінар цього міжнародного проєкту також відбувся у Львові 22–23 серпня 2009 р. під назвою «Імена замість номерів. Книга пам'яті колишніх в'язнів концтабору Дахау». 11 травня 2006 р. у Переяслав-Хмельницькому державному педагогічному університеті імені Григорія Сковороди організовано роботу науково-методичного семінару «Метод усної історії: теорія та практика застосування», у програмі роботи якого було заявлено доповіді 15 вітчизняних науковців. Того ж року, 20–21 травня у згадуваному Українському католицькому університеті пройшов Всеукраїнський науково-методичний семінар під назвою «Усна історія і дослідження соціокультурних трансформацій: минуле заради майбутнього». Стисло характеризуючи це зібрання слід сказати, що воно засвідчило очевидний міждисциплінарний характер усної історичних досліджень в Україні. Наступним кроком у проявленні вітчизняними науковцями ініціативи розвитку усної історичних студій стало проведення 27–28 жовтня 2006 р. у

¹ Детальніше див.: Удод, О. А. Історія в дзеркалі аксіології: Роль історичної науки та освіти у формуванні духовних цінностей українського народу в 1920–1930-х роках. – Київ : Генеза, 2000. – 256 с. – С. 8–10.

² Див: Великий голод в Україні 1932–1933 років: у 4 т. / Інститут історії України НАН України / С. В. Кульчицький (наук.ред.) Джеймс Мейс (упоряд.) – Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2008.

Харкові Міждисциплінарної науково-практичної конференції «Усна історія у сучасних соціально-гуманітарних студіях: теорія і практика досліджень». Саме під час її роботи було створено Українську асоціацію усної історії (УАУІ) [8]. Говорячи про інституалізацію зазначеного напрямку в Україні, слід відмітити, що попередньо за ініціативи професора А. Бойка у 2005 р. у Запорізькому національному університеті було утворено Інститут усної історії, напрямком його діяльності стала робота із запису усних наративів/свідчень населення Південної України. Того ж 2005 р. на базі ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» за ініціативи аспірантів кафедри історії та культури України створено навчально-науковий центр усної історії. У 2006 р. створилися такі галузеві осередки, як «Лабораторія усної історії» при кафедрі історії Національного університету «Києво-Могилянська академія» та Інститут усної історії – підрозділ науково-дослідної лабораторії «Історичне краєзнавство Уманщини» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. У 2009 р. засновано Центр усної історії України при лабораторії соціологічних досліджень економічного факультету Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. У 2011 р. організовано навчальну лабораторію «Центр усної історії» кафедри новітньої історії України Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Таким чином період 2005–2011 р. виявився ключовим етапом в інституалізації усної історії в Україні.

Повертаючись до розгляду динаміки профільних наукових зібрань, слід відмітити, що після створення УАУІ ця практика продовжилася. Так, 2007 р. позначився проведенням двох наукових зібрань. 19 грудня в Українському католицькому університеті (Львів) було проведено науковий семінар «Використання усних свідчень для дослідження історії Православної Церкви на Півдні України», доповідачем на якому виступив Ігор Лиман. 26 грудня 2007 р. у м. Києві на базі Інституту історії України НАН України відбувся організаційно-методичний семінар «Усна історія деколективізації в Україні 1990-х років: Селянський досвід», присвячений початку роботи над спільним канадсько-українським проектом під головуванням українсько-канадської дослідниці Н. Ханенко-Фрізен. Другий за ліком організаційно-методичний семінар у межах цього проекту було проведено вже 1 березня 2008 р. 24–25 травня 2008 р. у Запоріжжі пройшла Всеукраїнська наукова конференція «Усна історія в науковому дослідженні», що збрала широке коло фахівців та студентську молодь. Під час конференції учасниками розглядалися теоретичні та практичні аспекти усноісторичного дискурсу.

З 2009 р. під егідою Української асоціації усної історії відбулася низка послідовних кроків щодо утвердження вітчизняних усноісторичних студій. Так, 15–16 травня у ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» було проведено Міжнародний науково-методичний семінар «Усна історія: теорія і практика – 2009». Одне з найбільш представницьких за складом учасників наукових зібрань з усної історії відбулося 11–12 грудня 2009 р. у Харкові. Міжнародна науково-практична конференція «У пошуках власного голосу: усна історія як теорія, метод і джерело» об'єднала вітчизняних та зарубіжних дослідників різних гуманітарних напрямків та сконцентрувала увагу довкола ключових теоретичних та практичних питань усноісторичної галузі. 21 травня 2012 р. у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка було організовано роботу Всеукраїнського круглого столу «Усна історія в Україні: сучасність та перспективи». 17–18 травня 2013 р. у ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» відбулася Міжнародна конференція «Комунікативні горизонти усної історії». 25–26 вересня 2014 р. в Українському католицькому університеті відбулася Міжнародна наукова конференція «Суспільні злами і поворотні моменти: макроподії крізь призму автобіографічної розповіді». Її організаторами виступили Українська асоціація усної історії та Інститут історії церкви зазначеної установи. 8–9 жовтня 2015 р. на базі Одеського національного університету імені І. І. Мечникова відбулася Міжнародна наукова конференція «Усна історія (не)подоланого минулого: подія – наратив – інтерпретація». Центральною ідеєю в її роботі стало усвідомлення усної історії як джерела в пізнанні подій минулого та засобу подолання його трагічних наслідків.

У контексті поступу усноісторичних студій варто відмітити проведену 21–22 жовтня 2014 р. Міжнародну науково-практичну конференцію «Усна історія як важлива складова краєзнавчої діяльності», яка відбулася у м. Він-ниця, а також організований семінар «Тоталітаризм крізь призму особистих нарацій: усна історія ХХ століття як метод і джерело» 30 вересня 2015 р. в УКУ у Львові. Слід сказати про те, що у деяких наукових зібраннях напрям усної історії був представлений також у якості окремих секцій. Так, 21–22 травня 2010 р. під час Всеукраїнської наукової конференції «Історія степової України ХVII–ХХ століття» у м. Запоріжжі діяла секція «Усна історія та історія повсякдення Степової України». Організаторами науково-краєзнавчої конференції «Залізнякаві читання», що відбувається на базі Медведівської ЗОШ Чигиринського району Черкаської області, у 2011 та 2012 рр. заявлявся напрям «Усна історія мого села/міста». Однак в опублікованих за результатами заходу збірниках відповідні матеріали не були представлені.

Важливим елементом інституалізації усноісторичного напрямку в Україні також є наукові проекти з застосуванням методу усної історії, відповідні навчальні курси, видання методичного, теоретичного та практичного змісту. Цим сегментам вітчизняного усноісторичного дискурсу будуть присвячені майбутні авторські студії.

Джерела та література

1. **Боровик, М.** Усна історія: сучасність та перспективи в Україні / М. Боровик, Т. Пастушенко // Вісн. Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2012. – Вип. 111. – С. 4–6.
2. **Грінченко, Г. Г.** Усна історія в пострадянських дослідницьких практиках (на прикладі сучасних Білорусії, Росії та України) / Г. Г. Грінченко, І. В. Реброва, І. М. Романова // Укр. іст. журн. – 2012. – № 4. – С. 172–187.

3. Пастушенко, Т. В. До створення Української асоціації усної історії / Т. Пастушенко // Укр. іст. журн. – 2007. – № 3. – С. 230–235.
4. Пастушенко, Т. Метод усної історії та усноісторичні дослідження в Україні / Т. Пастушенко // Історія України. – 2010. – № 17/18. – С. 10–15.
5. Нагайко, Т. Повернення до усної традиції вивчення історичного минулого (в контексті побутового аспекту історії) : Українське державотворення: від минувшини до сьогодення / Т. Нагайко, О. Лукашевич // Матеріали науково-практичної конференції, м. Коломия, 11–12 травня 2004 р. – Коломия, 2004. – С. 51–55.
6. Русова, С. Мої спомини / С. Русова // За сто літ. – 1928. – № 2. – С. 135–175.
7. Гуркіна, С. Особливості проекту усної історії Інституту Історії Церкви «Образ сили духу: жива історія підпільного життя Української Греко-Католицької Церкви, 1946–1989» / С. Гуркіна // Наукові записки з української історії : зб. наук. ст. – Переяслав-Хмельницький, 2007. – Вип. 19. – С. 489–494.
8. Грінченко, Г. Міжнародна конференція «Усна історія в сучасних соціально-гуманітарних студіях: теорія і практика досліджень» та створення Української асоціації усної історії / Г. Грінченко // Схід-Захід : історико-культурологіч. зб. – 2008. – Вип. 9–10. – С. 413–415.

Поліетнічність і поліконфесійність Вінниці в усноісторичних оповідях містян

Я. О. Басюк, Г. О. Гура

У статті йде мова про національне і релігійне розмаїття м. Вінниця в історичному вимірі та в теперішній час.

Ключові слова: глобалізаційні тенденції, поліетнічність, поліконфесійність, оповіді.

Актуальною проблемою сьогодення в умовах суперечливих тенденцій глобалізації та локалізації життя одночасно є збереження толерантності у міжетнічних та міжконфесійних відносинах громад. Це вкрай важливо для українського соціуму, який функціонував впродовж своєї історії в умовах активної взаємодії різних етносів та релігійних громад та мав як конфліктні ситуації на даному тлі, так і тривалі періоди лояльного співіснування та співпраці, що ставали потужним чинником культурної акумуляції. Показовими в даному випадку є приклади життя таких міст, як Одеса, Львів, Київ, Чернівці. Втім, значний інтерес становить історичний досвід Вінниці.

Історію етнічних груп міста вивчала значна кількість дослідників. У часи Російської імперії в останній третині XIX ст. Російським імператорським географічним товариством (його філіалом у Києві) було організовано експедицію, яка збрала та опублікувала значний обсяг матеріалів з історії етнічних спільнот Правобережжя [1]. У даному дослідженні, керівником якого був П. Чубинський, висвітлювались соціально-побутові особливості проживання євреїв, поляків, чехів, німців та інших етнічних громад.

Визначною особливістю праць радянської доби було лише номінальне згадування про етнічне розмаїття Вінниці; польська спільнота, як правило, позиціонувалась винятково негативно [2].

Витоки поліетнічності було зазначено як специфіку періоду Середньовіччя у фундаментальній праці В. Отамановського [3].

Окремих аспектам життя національних спільнот присвячено значну кількість праць, історію єврейської громади, її устрій, самоорганізацію, економічне життя досліджували Білецька О., Воловик В., Трухманова С. [4, 5, 6]. Значну увагу історії польської спільноти, культурному життю поляків Вінниці приділила Колесник В. [7]. Життя національних громад також висвітлено у загальних працях з історії, етнології, краєзнавства [8].

Важливо наголосити на тому, що малодослідженою темою залишається історія взаємодії та взаємовпливів громад та конфесійних осередків між собою, і дана публікація є спробою здійснення такого аналізу.

Починаючи роботу, ми поставили собі питання: «А в чому полягає феномен нашого міста? Що вирізняє його серед інших міст України?». Адже місто Вінниця – справжня скарбниця Поділля. Ми спробуємо розповісти про Вінницю як феномен у найширшому розумінні. Ми вирішили додати підзаголовок до нашої теми і використати фразу, яка є офіційним брандом нашого міста, «Вінниця – європейське місто».

Так, Вінниця ще у 2013 році затвердила офіційний бренд міста. Ця фраза невипадкова. Історія нашого краю з давніх часів пов'язана з європейською культурою і європейськими народами. У країні прагнення до близьких контактів з Європою символічно зафіксував ще у 2003 році президент Леонід Кучма, підписавши указ «Про День Європи».

У нашому місті це свято набуло надзвичайної популярності як проект європейського діалогу та інтеграції. Ми відзначаємо цей день з 2007 року. Це загальноміське свято. У цей день на центральних вулицях і майданах міста відбуваються виступи живих скульптур, вуличних театрів, діють інтерактивні, танцювальні та музичні майданчики, середньовічне містечко, створюються масштабні 3D малюнки тощо. У цей день більшість вінничан можуть знайти собі розваги за смаком. Адже під відкритим небом в одному місці поєднуються рок і класика, малювання і скульптура, спорт і мистецтво, історія і сучасність.

Корінним населенням нашого краю були українці, якими управляли місцеві боярські роди. Хоча перша

З М І С Т

Привітання	3
Шановні друзі!	
<i>О. Ресніт</i>	3
Шановна громадо! Високоповажні учасники конференції!	
<i>О. М. Куцевол</i>	3
Основна доповідь	5
Усноісторичні дослідження – важлива складова діяльності бібліотеки	
<i>Н. І. Морозова</i>	5
Історичний гранд-наратив М. С. Грушевського у сприйнятті сучасного українця: пам'ять, міфи, реалії та прагнення	8
Звинувачений у «психологізмі» М. Грушевський під «пресом» більшовизму (20–30 рр. ХХ ст.)	
<i>С. І. Дровозюк</i>	8
Політична антропологія скіфо-сарматського міфу як наратив української ідентичності від Михайла Грушевського до Ореста Субтельного	
<i>В. М. Мельник</i>	11
Концепція автономії і федерації у період українського визвольного руху: погляд з ХХІ століття	
<i>Н. М. Демиденко</i>	16
Михайло Грушевський в оцінках сучасників у кам'янецький період діяльності	
<i>В. Р. Адамський</i>	17
Михайло Грушевський як ідеолог української революції, творець її концепції	
<i>Р. І. Іскандаров</i>	20
Родинне гніздо Михайла Грушевського на Поділлі (за результатами усноісторичних досліджень)	
<i>Т. П. Кристофорова</i>	25
Василь Химерик – соратник Михайла Грушевського	
<i>О. І. Роговий, К. В. Завальнюк</i>	27
Радянська повсякденність другої половини ХХ століття	31
Усноісторичний наратив про радянську повсякденність: особливості пам'ятання і відтворення минулого	
<i>О. А. Коляструк</i>	31
Коли Сталін помер... Українські жінки п'ятдесятих років	
<i>А. Добошевська</i>	33
Роль родинної та особистої пам'яті у формуванні оціночних суджень щодо Українського Національно-Визвольного Руху 1970–1980-х рр. ХХ століття	
<i>Л. О. Крупник</i>	36
Усна історія в Україні: традиція і сучасні практики	
<i>Т. Ю. Нагайко</i>	39
Поліетнічність і поліконфесійність Вінниці в усноісторичних оповідях містян	
<i>Я. О. Басюк, Г. О. Гура</i>	42
Життя вчительства України в перше повоєнне десятиріччя (1944–1954 рр.)	
<i>Л. М. Романець, І. М. Романюк</i>	44
Освітнянський огляд радянської дійсності у сфері літнього відпочинку та оздоровлення дітей (Україна, перша половина ХХ століття)	
<i>Л. А. Києнко-Романюк</i>	48
Усна історія як джерело дослідження повсякденних практик студентів у будівельних загонах (на матеріалах ХПКБу)	
<i>Т. В. Малиніна</i>	50
Конструювання норм поведінки в шкільному комсомолі УРСР (1964–1982 гг.)	
<i>Н. І. Асаншвили</i>	53